

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Zorenje grozdja in trgategv.

Kadar se trtni cvet oplodi, pričnejo jagode rasti. Ko dorastejo, pričnejo zoreti. Zorenje se prične takrat, ko se jagode mehčajo in barvajo. Od tega časa naprej pridobiva grozd na sladkobi in izgubiva kislino.

Prosta vinska kislina, ki se nahaja v pričetku zorenja v jagodah, se veže s kalijem, ki prihaja iz korenin na vinskokislil kalij ali na vinski kamen. Tudi jabolčna kislina, ki jej je v nezrelem grozdju precejšna množina se polagoma pretvarja na druge manj kisle spojine, deloma jo pri dihanju trta porabi.

Sladkor se tvori v listu in odtod prehaja v jagode, kjer se nabira. Čim bolj zdrav (zelen) je list, čim bolj ga sonce obseva in čim topleje je, seveda ako je ob enem zadosti vlage, tem več sladkorja zamore list izdelati in tem slajše je grozdje. Zlasti močno dobivajo jagode sladkorja iz onih listov, ki stoje v neposredni bližini grozdja. Iz tega vidimo, kako nespametni so oni vinogradniki, ki liste okoli grozdja proč trgajo, češ da pride grozd bolj na sonce. Grozd je lahko popolnoma v senci, da, kakor so pokazale tozadevne poskušnje celo lahko v temni skatliji zaprt, da so le listi okoli njega na solncu, pa dozori in se zbarva. Če sonce na grozdje močno pripeka, mu to (zlasti v vročih krajih), kar naravnost lahko škoduje. Jagode zastajajo v razvoju, dobe bolj debelo kožico in so manj sočne in manj sladke.

Zato, ako se bojimo gnilobe, oberimo na trti med zorenjem le one liste, ki jej le malo ali nič ne koristijo, to so zlasti starejši, blatni, umazani ali bolni (rjavi) listi, dalje zalistniki, vršički itd., glavne liste pa pustimo v miru. Da se pa pospeši zorenje, naj se vinograd opleje. Snažna, opleta in okopana zemlja se hitreje segreva kot obraščena in obsenčena, gorkota pa pospešuje pridelovanje sladkorja v listu. Čim nižje so trte, tem bolj občutijo gorkoto, ki jo izdihuje od solnca razgreta zemlja, zato držimo trte nizke.

Listi izdelujejo sladkor toliko časa, dokler so zeleni. Če pormenijo ali (pri črnih sortah) pordečijo, preneha tvorba sladkorja. V tem času postane pecelj grozda lesen in v tem času je dosegel grozd polno zrelost.

Kdor potrga grozdje prej, predno je doseglo polno zrelost, škoduje sam sebi, ker je mošt iz takega grozdja manj sladek in da šibkejše, kislejše in manj stanovitno vino, kot iz popolnoma zrelega.

To je zlasti letos, ko je grozdje proti prejšnjim letom, pa že celo proti lanskemu letu, v zoritvi zastalo, velike važnosti. Ob vročih, solnčnih, jesenskih dnevih pridobi grozdje, kakor se je s poskušnjami dokazalo, zlasti proti koncu zoritve, lahko tudi do četrta odstotka sladkorja na dan.

Ako računamo normalen pridelek vinograda le s 30 hl mošta na oral, znaša to pri vinogradu, ki meri en oral, sedem in pol kilogramov sladkorja vsaki dan. Za toliko se oškoduje posestnik takega vinograda vsaki dan, kolikor potrga grozdje prezgodaj, ne glede na to, da je dobrotina in stanovitnost vina iz zrelega grozdja neprimereno boljša kot iz manj zrelega.

Zato naj bi se vinogradniki zlasti letos s trgatvijo ne prenažili. Če tu pa tam kak grozd gnije, se zaradi tega nikakor še ne sme vsega grozdja potrgati. Kar je gnilega, naj se podbere, hitro izpreša, mošt zažvepla, ostalo pa naj dočaka polne zoritve. B. Skalický.

Kako se jajca ohranijo (konservirajo).

(«Gospodarska navodila.») (Konec.)

Konserviranje s slano vodo. Tudi tu je jajca prej dobro umiti, nato jih polagoma za nekaj časa v raztopino, ki si jo napravimo tako, da denemo na 1 liter vode po 8 dkg kuhinjske soli. Ko jajca čez nekaj časa poberemo iz te raztopine, jih denemo v zmleto šoto, ki smo jo prej pripravili v košari in vse skupaj spravimo na primeren prostor. Od jajec, ki smo jih vložili na jesen, pa jih porablamo že pozimi, se jih pokvari le prav malo.

Konserviranje s kalijevim hiper-manganatom. Dobiti ga je pri Kmetijski družbi v Ljubljani, v lekarnah in drogerijah. Tega sredstva je dati za eno noževno špico na 2 litra vode ter nekoliko pomešati, da se preje raztopi. Dobro umita jajca je položiti eno uro v to raztopino ter naj se potem, ko jih vzamemo vunkaj dobro osušijo. Nato jih je zaviti v čist popir ter jih shraniti v zaboju ali v košari na svež, ne premrzeli prostor. Tako konservirana jajca ostanejo 6 do 7 mesecev popolnoma sveža in se okus prav nič ne izpremeni. To sredstvo (neka rdečkasto rjava sol) se ne pokvari in je dobro za dolgo vrsto let, če ga hranimo na suhem.

Konserviranje s salicilno kislino. V ta namen je pomešati na vsakih 5 dkg salicilne kisline nekoliko vinskega cveta. (Oboje je dobiti po lekarnah in drogerijah.) V to raztopino je jajca položiti za eno uro, nato pa jih je vložiti v rezanico v kak zaboj.

Vlaganje v rezanico. V ta namen denemo v zaboj rezanice, da tvori kake 2 cm debelo plast. Nato je vložiti jajca, ne da bi se dotikale. Ko je lega polna, zasujemo jajca z rezanico, da so popolnoma pokrita in naložimo drugo lego, jo zopet pokrijemo ter to nadaljujemo, dokler ni zaboj poln. Potem ga zabijemo. Kadar hočemo jajca rabiti, odpremo zaboj pri dnu, ako smo seveda jajca tudi tako vlagali, da so bila najstarejša vložena najprej.

Vlaganje v pepel ali v žaganje je podobno kakor vlaganje v rezanico.

Vlaganje v sol. Je priporočljivo le za majhna gospodinjstva. V posodo najprej nasujemo toliko soli, da je dno prav dobro pokrito, potem vložimo eno lego jajec, a tako, da se drug drugega ne dotikajo. Nato jih zasujemo s soljo ter povrhu te vložimo drugo lego jajec, jo zopet zasujemo s soljo in to nadaljujemo, dokler ni posoda polna. Na tak način vložena jajca se baje prav dobro držijo po več mesecev. Spraviti se morajo na suho.

Vlaganje v proso. To se vrši v bistvu ravnotako, kakor vlaganje v rezanico, žaganje, pepel ali sol. Marsikaterra

naša gospodinja porablja v to namesto prosa tudi raznovrstno drugo žito. Nekaj mesecev se tako vložena jajca gotovo obdržijo, ako jih spravimo čiste in snažne ter v suh in zračen prostor.

K sklepu omenimo še, da glede vlaganja niso vsi enakega mišljenja. V našem navodilu smo priporočali skoraj povsod jajca preje v lončeno ali v kako drugo pripravno posodo vložiti in jih šele potem previdno zaliti s tekočino, ki naj povzroča, da se dobro ohranijo. Nekateri trdijo, da ima tako vlaganje to napako, da ohranjujoča tekočina ne more celega jajca obiti in ga omočiti ter da je zato treba tekočino pripraviti prej in šele nato vlagati jajca vanjo, kar posebno velja za vlaganje v apneno vodo. Ako pripravimo apneno vodo že gotovo v posodi, kjer mislimo jajca hraniti in jajca vanjo vlagamo, tedaj tekočina omoči celo jajce razen tam, kjer ga držimo. Ko pa jajce izpustimo, ga apnena voda omoči tudi tam ter je potem-takem celo jajce prevlečeno z nekako pravtenko apneno skorjico, kar se ne zgodi, ako jajca prej vlagamo in jih potem zalijemo, ker v tem slučaju tekočina onega dela jajca ne omoči, kjer se z drugimi dotika.

Sicer je taka natančnost skoraj nekoliko pretirana, toda škodi prav gotovo ne in zato tisti, ki trdijo, da se jajca bolje držijo, če se jih ne vlaga prej in se jih potem zaliva, ampak se jih devlje v prej pripravljeno ohranjujočo tekočino, ne trdijo nič napačnega. Tako sem tudi sam postopal in sem vlagal jajca v vodotopno steklo, ki sem ga pripravil v posodo, namesto da bi prej jajca vložil in jih z njim zalil. Uspeh je bil prav izvrsten. Zadnje jajce, ki smo ga porabili je bilo nad eno leto v vodotopnem steklu in je bilo ravnotako dobro kot vsa druga. Pokvarilo se ni niti eno jajce, pač pa je bil beljak od tistih jajec, ki so že dolgo ležala v tej tekočini nekoliko izpremenjen, postal je nekam sluzast, a pokvarjen in spriden ni bil.

Razširjajte „Dolenjske Novice“!

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janika Muha. (13.)

Lepa, blagoslovljena zemlja... Pozdravljena rodovitna polja, lepe vasi, bele cerkvice! Po polju mrgoli pridnih delavcev, ki nas pozdravljajo v milem slovenskem jeziku. To so naši ljudje — blagi ljudje...! In vojaki? Veselja so pijani, pojo, vriščejo in burno pozdravljajo svoje rojake. Ptuj, lepo mesto, prvokrat te vidim! Pozdravljaš svoje domače vojake junake, glasno te pozdravljamo mi. Nekako čudno prijetno mi je pri srcu. Najraje bi poskočil gori do neba in zavriskal, da bi me čuli tja na Dolenjsko.

Na Pragerskem je vlak proti našemu pričakovanju krenil proti Mariboru, od tu pa smo se popeljali skozi Celovec in Jesenice na Primorsko. Drugi dan smo izstopili v Podmelcu, odkoder smo odkorakali skozi Čepovan na Voglarje.

Tu je prevzel poveljstvo našega bataljona zopet stotnik Sporer, ker je podpolkovnik Montjoye prevzel polkovno poveljstvo.

Na Voglarjih smo ostali tri tedne in smo imeli dovolj prilike, da smo se po silovitih bojih in mučnih pohodih zopet temeljito odpočili, saj nismo imeli nikakega resnega opravila, le laški letalci so nas včasih vznemirili, a škode nam niso prizadeli.

Skoraj vsako popoldne sva z gospodično učiteljico Zorko pri skodelici čokolade malo pokramljala in prepevala domače pesmice. Priprosta, ljubka in odkritosrčna je gospodična Zorka, polna nedolžne razposajenosti.

Domači učitelj bi bil s prvim septembrom rad pričel s poukom, a ni šlo, ker je bilo poslopje zasedeno po vojaštvu. Ko je bil 4. septembra pri nas pri obedu, je bridko tožil o teh ovirah. Stotnik je dovolil, da se sme pouk precej pričeti ter je celo odredil, da so naši vojaki posnažili šolske prostore.

Tako tukaj tik za bojno črto. Tam na Dolenjskem, daleč za fronto pa le cincajo. Kar nič se jim ne mudi.

Sredi meseca septembra sem dobil kratek dopust, pravzaprav mi je le stotnik Sporer dovolil, da se smem za pet dni odstraniti. Pohitel sem na Dolenjsko k mami, k svojim znancem in tovarišem. S seboj sem imel tudi slugo Ivana, ki mi je odnašal, kar sem nakupil za častniško kuhinjo.

Ko sem se na povratku 16. septbr. vozil nazaj proti Podmelcu, mi je stotnik Reuner pravil, da so ga brzojavno poklicali z dopusta. Čudne slutnje... So li naši še v Voglarjih? Težko!

Iz Podmelca sva jo s fantom peš mahnila proti Čepovanu. Vozovi in avtomobili so vozili le nama nasproti. Ker radi ozke ceste vozovi ne morejo voziti hkrati v obe smeri, vozijo dopoldne iz Podmelca v Čepovan, popoldne pa nasprotno.

Od Lokev dalje sva jo sekala precej urno, ker je naju neki infanterist postrašil, da so naši že odšli iz Voglarjev. Pot naju je vodila mimo brigade, kjer je ravno

svirala godba domobranskega pešpolka št. 4. Poveljstva samega sva se ognila, da bi naju ne videl brigadir — ali smola — komaj sva prišla iz ovinka na cesto, pa bi se bila skoraj zadela v generala. Ne vem, če je kaj slutil ali ne, da sva bila „kontrabant“ na dopustu; prav prijazno me je nagovoril: „Z dopusta?“ Takoj nato sva srečala nadporočnika Pleška, ki nama je povedal, da je naš polk še tu, a da odrine še tisti večer. Ta novica je pospešila najine korake. Mračilo se je že, ko sva prišla v Voglarje. Tu sem zvedel, da obdeluje Italijan naše postojanke s strahovitim artilerijskim ognjem. S tem se je pričela sedma soška bitka.

Stotnije so bile že zbrane in vse je bilo pripravljeno za odhod. Učitelj in Zorka sta sedela pod orehom sredi vasi. Komaj sem ju utegnil pozdraviti, že sem moral sesti na kobilico in odhajati k polkovnemu poveljstvu v Trnovo po povelje za odhod. Ob desetih zvečer se je zbral ves polk v Trnovem in odkorakal proti Črničam, od tu pa skozi Rihenberg in Škrbino v vas

Dogodki preteklega tedna.

Avstrijski-ogrski zunanji minister grof Burian je poslal 14. t. m. vladam sovražnih držav noto, v kateri predlaga, naj bi se v kaki nevtralni državi začela neobvezna mirovna pogajanja. Vojevanje naj bi se medtem ne prekinilo. O noti je obvestil tudi nevtralne države in sveto stolico. Vodilni državniki na Angleškem, Francoskem in v Italiji so takoj odgovorili in ponudbo odbili kot neiskreno, osrednjim vesilam da gre samo za to, da med zavezniki napravijo zmedo in se odtegnejo vojaškemu obračunu, ki se je začel na bojiščih. Amerika je že naravnost odgovorila s kratko izjavo, da se o miru ne pogaja drugače nego na podlagi svojih znanih 14 mirovniških točk. — Novoimenovani skupni finančni minister pl. Spitzmüller je v svojem nastopnem govoru razvil svoj program in rekel, da se je glede Bosne in Hercegovine sporazumel z ogrskimi politikami. Prebivalstvu bo naklonjen. — Mažari so se lotili jugoslovanskega vprašanja, ki ga hočejo rešiti v najkrajšem času. Bosna-Hercegovina se morata pripojiti neposredno Ogrski ali pa dobiti avtonomijo kakor Hrvatska; Dalmacija naj se pripoji Hrvatski, ki seveda ostane slejkoprej pod ogrsko vrhovno oblastjo. Za ta načrt skuša sedaj pridobiti Hrvate in Srbe grof Tisza, ki te dni potuje po Hrvatskem in Bosni ter povsod konferira s politikami. — V Lvovu so zborovali poljski narodni demokrati pod vodstvom posl. dr. Glombinskega. Sprejeli so resolucijo, v kateri zahtevajo združitev vseh poljskih pokrajin v svobodno, popolnoma neodvisno državo z dohodom do morja; dalje pozivajo vse neodvisne poljske poslance, naj razširijo in poglobijo zvezo z bratskima narodoma jugoslovanskim in češkim; končno ustanovljajo, da poljski narod z ogorčenjem zavrača prizadevanje večine Poljskega kola za sestavo nemško-poljske parlamentarne večine proti slovanskim narodom. — Za združenje vseh slovaških političnih strank si prizadeva posl. Juriga, ki je v to svrhu sklical shod. — Narodni svet in njegovi odseki so 16. t. m. zborovali v Ljubljani. Narodni svet je naprosil Jugoslovanski klub, naj zahteva, da pride v državnem zboru kot prva točka na dnevni red mirovno vprašanje. — Na ljubljanski realki so nenadoma odstavili ravnatelja Cora, ki je bil v verskem in narodnem oziru objektivni in pravičen mož; namesto njega je imenovan zagrižen Nemeč Swoboda. — Na idrijski realki so odstavili ravnatelja dr. Lončarja, ker je deželnemu šolskemu svetu dopisoval v slovenskem jeziku. — Notarsko mesto v Brežicah je dobil Nemeč dr. Winkler. — Na Koroškem se je ustanovila nemška

posredovalna družba za prodajo in nakup zemlje in stavb, da ne bi prišla v roke „tujih“ elementov, namreč Slovencev. — Na Češkem prepovedujejo shode; v Zagrebu so prepovedali ustanovitev srbskega lista „Otažbina“. — Društvo „Narodna galerija“ se je dne 18. t. m. ustanovilo v Ljubljani; v odboru so zastopane vse slovenske pokrajine in stranke, predsednik je Ivan Zorman. — V Solnogradu so se 19. t. m. povodom enodnevnega demonstracijskega štrajka, ki se je radi nedostatnih prehranjevalnih razmer vršil po vsej deželi, pripetili težki izgredi. — V Rumuniji se je začelo veliko gibanje, da se Rumunija zopet pridruži ententi in začne vojno proti četverozevi. — V Turčiji so ogorčeni, ker je Nemčija v dodatnih mirovniških pogodbah priznala Batum Rusiji. — Položaj na Ruskem je naslednji: Na severu je 20.000 mož zavezniških čet, katerim se je pridružilo 7000 Fincev in Rusov; na jugu stoji proti boljševikom 50.000 kozakov pod poveljstvom generala Krasnova; na Kavkazu so se uprli boljševikom domačini; pri mestu Baku stoji 10.000 Armencev in Rusov in 2500 Angležev; na vzhodu je 80.000 Čeho-Slovakov in kozakov, v vzhodni Sibiriji stoji Američani in Japonci. Boljševiške čete se morajo več ali manj povsod umikati. — Na italijanskem bojišču so uvedli Italijani 16. t. m. na gorah med Brento in Piavo veliko ofenzivo; tudi na planoti Sedmih občin in ob Piavi se vrše silni topniški boji. Doslej so naši odbili vse napade. — V Albaniji so naši severno od Pojanov in v ozemlju Tomorja vzeli Italijanom več sel. — Na macedonskem bojišču so zavezniki dne 15. t. m. napadli na črti Sokol-Dobropolje-Vetrenik Bolgare in prodri na 25 km široki fronti ter pomaknili bojno črto nekoliko naprej. Bolgarom pomagajo Nemci. — Na zapadnem bojišču se boj za Hindenburgovo črto nadaljuje. Na par mestih je ententa napredovala. — Turki so zasedli Baku.

Najvažnejše čebelarjevo jesensko opravilo.

Ko je z Malim Šmarnom paša minula, misli čebelar na pridelek, ki ga bo dobil od svojih čebel. Pri tem postopa lahko gospodarsko, navadno pa po starem običaju, da čebele svojega pridelka oropa in jih za plačilo še umori — z žveplom pokonča. Kaka surovost, zapravljivost in neopravičeno postopanje!

Za plačilo, da so se čebele celo pomlad in poletje neumorno trudile in nabirale med in cvetni prah za svoje prezimovanje, pride neusmiljeni gospodar, ter jim odvzame ves pridelek in namesto, da bi jim vsaj življenje pustil, jih združil

z drugimi panji, jih pomori. Gospodarsko je, da jih z drugimi panji združi, kar se zgodi na ta-le način. Panje, ki imajo več pridelka, kakor ga potrebujejo zase za čez zimo, odbere ter se jih nese proti večeru nekoliko korakov pred čebeljak, kjer se jih položi na tla. Tam se panje obrne na zgornjo stranico, odpre spodnjo stranico ter se s tobakovim dimom prežene čebele, ki leté proti čebeljaku. Stare čebele bodo priletele na lego svojega panja in se bodo tam držale skupaj. Te čebele nimajo nobene vrednosti, ker bodo itak čez zimo pomrle in za to se jih tam pusti, če tudi od mraza ali gladu pomro. Mlade čebele se pa uberačijo pri drugih panjih, kjer jih radi sprejmejo, ker prineso s seboj polno medu. Na tak način od čebel prazen panj, se potem pregleda. Če ima mlado matico, se jo ohrani, sicer pa umori. Čebelni pridelek se potem po svoji kakovosti razdeli; mlado satovje z medom za-se, staro, črvido satovje za-se.

Ako ima n. pr. čebelar 30 panjev v jeseni in jih 15 slabelih na tak način združi, ima potem 15 močnih panjev, ki porabijo čez zimo manj medu in mu spomladi zgodaj rojijo in donajajo večji pridelek.

Če vzamem za podlago ceno panja 100 K, so vredne same čebele najmanj 30 K, pri 15 panjih znaša to 450 kron. Za to ceno se pa že splača to delo ne oziraje se na povečano vrednost v prihodnjem letu.

Ravno sedaj hodijo naši medarji k Vam čebelarjem, da od Vas pokupijo med v satovju; potrudite se in združujte čebele na opisani način in prepričali se bode, kolike vrednosti ste na ta način pridobili. Čas združenja je pa cel september in oktober. A. Lapajne.

Dopisi.

Iz Št. Petra pri Novem mestu. Umril je dne 13. t. m. v Št. Petru Karol Junc, star 28 let. Kot vojak se je bojeval od začetka vojne na raznih bojiščih ter bil odlikovan s hrabrostno svetinjo I. razreda. Zbolel je na tifusu ter se zdravil v raznih bolnicah na Ogrskem. Imel je dve odprti rani pod rebri, vsled česar je vedno hiral ter tako postal žrtev vojne. Pogreb je bil nenavadno lep. Kot člana tukajšnega gasilnega društva, ga je nosilo šest gasilcev. Ganljivo so mu zapeli pevci in pevke doma in ob grobu žalostinki: „Nad zvezdami“ in „Blagor mu“. Bil je vrl mladenič, zato mu bodi časten spomin, žalujočim domačim pa globoko sožalje.

Iz Prečne. Preteklo nedeljo je priredilo naše izobraževalno društvo dve predstavi: „Skrivnostna zaroka“ in „Prisiljen stan je zaničevan“. Vsa dekleta so

dobro pogodila svoje vloge, nekatere naravnost prav dobro. — Predstava se prihodnjo nedeljo, dne 29. sept. ob 3. uri pop. ponovi. Vabimo k obilni udeležbi.

Iz Semiča. V soboto dne 21. t. m. je umrl po kratki bolezi tukajšni postajenačelnik g. Jakob Sajc. Pri njegovem lepem pogrebu se je videlo, kako so ga vsi spoštovali in cenili. Njegova smrt je pretresla vsakega, ki ga je poznal. Vsakdo, ki se je z njim seznanil, ga je zaradi njegovega blagega in odkritega značaja takoj vzljubil. Ljudem je v svoji službi vedno rad ustregel, zato je bil jako priljubljen in ga bodo težko pogrešali. Pokojni je bil navdušen za svobodno Jugoslavijo, ki mu je pa žal ni bilo usojeno ućakati. Težko občuti izgubo pokojnega njegova blaga gospa in pridni otroci, pa v tolažbo naj jim bo, da ž njo žaluje in sočustvuje mnogo prijateljev in znancev.

Domače in tuje novice.

Prvi III. redniški kongres v Novem mestu. 4. oktobra, na dan sv. Frančiška, se bo vršilo prvo III. redniško zborovanje po sledečem sporedu: 3. oktobra ob 4. uri začetek spovedovanja. Ob 6. uri: Govor (preč. g. Vovko Frančišek, župnik v Št. Petru) z litanijami. 4. oktobra ob 6. uri slovesno skupno sveto obhajilo III. reda, sv. maša za III. red in vesoljna odveza. Ob 8. uri: Slavnostni govor s sv. mašo „Prezvišeni“. Ob 10. uri: Pozdrav, izvolitev predsedništva in začetek zborovanja s sledečimi referati: 1.) Kratka zgodovina III. reda posebno še novomeškega III. redniškega okrožja, č. g. Hafner Anton, kaplan v Dobrniču. 2.) Bistvo in namen III. reda, preč. gosp. Šmidovnik Anton, duhovni svetnik in župnik v Prečini. 3.) Važnost III. reda za sedanost, preč. g. Vovko Frančišek, župnik v Št. Petru. 4.) Organizacija III. reda, č. p. Pavel Potočnik, vizitator III. reda. 5.) Letna vizitacija, č. g. Kastelic Anton, kaplan v Šmihelu. 6.) Karitativno delo III. reda, preč. g. Rožnik Tomaž, župnik v Dobrniču. 7.) Kako se naj dvigne III. red na Slovenskem, preč. g. Plantarič Josip, dekan v Trebnjem. 8.) Kako se naj pripravimo na 7. stoletnico III. reda (1921.), preč. gosp. Pavlovčič Jakob, duh. svetnik in župnik na Suhorju. Zvečer ob 6. uri: Govor (preč. g. Porenta Jakob, novomeški kanonik) slovesen spomin smrti sv. Frančiška, litanije Srca Jezusovega, zahvalna pesem, blagoslov in vesoljna odveza za ude III. reda. K temu prvemu III. redniškemu kongresu se vljudno vabijo vsi verniki posebno še udje III. reda celega novomeškega okrožja. Ker bodo stroški za pripravo zborovanja veliki, se bodo sedeži prodali in prostovoljni pri-

Mihali, kjer so se stotnije nastanile kar pod milim nebom, naše bataljonsko poveljstvo pa v neki zapuščeni hiši. Spodaj smo spali stotnik Sporer, Orehek in jaz, zgoraj pa ostali trije stotjniški poveljniki. Toda stotnik Orehek je nas že drugi dan zapustil in se preselil k svoji stotnji. Pri nas mu ni ugajalo; bili smo mu baje preživi.

Pri poveljstvih se je zopet nekaj izpremenilo. Polkovno poveljstvo je prevzel podpolkovnik Kischwetter, podpolkovnik Montjoye 3. bataljon, stotnik Sporer pa je obdržal naš 1. bataljon. Bravo!

Tukaj v deželi grozdja in pečene koruze nam je dobro biti, zato smo si postavili šotore za več časa.

Popoldne proti večeru. Pod jasnim nebom se pode sovražni aeroplani, ki jih naši močno obstreljujejo. Kot psi zajca, zasledujejo beli oblaki drzne letalce. Doli na dvorišču igra godba same izbrane komade. Kakor v prostorni dvorani odmevajo med visokim zidovjem veličastni akordi, izza gora pa se čujejo zamolklji streli iz topov. Vsi ti glasovi se zlivajo v čarobno harmonijo.

Zvečer. Okrog velike mize je zbrana vesela družba. Na mizi se peni rumeno pivo in se blišči rdeče vino. V kotu pri sodu razteza godec harmoniko, poleg njega pa piska mlad fant na glavnik. Prava domača godba! Vmes se oglašajo veseli pevci, in mile slovenske pesmice done v zvezdnato noč. Veselimo se! Godec, le vleci harmoniko, le piskaj fant, le zapojmo tovariši! Bili so dnevi, ko nam je druga godla in pela, sedaj pa izkoristimo prijetne ure! Kdo nam more zavidati to veselje?!

Takih in podobnih večerov je bilo več. Nastopil je tudi naš stari kvartet: Sever, Podgornik, Rajer in jaz. Zapeli smo, da je bilo veselje, poročnik Jurkovič pa nas je zabaval s svojimi originalnimi šalami. Po nekem takem zabavnem večeru smo ob dveh popolnoči zapeli podoknico podpolkovniku Montjoyu. Kaj takega se tudi nismo še nikoli prej domislili. Podnevi sem v jezdnji šoli preganjal mačka. Saprot, huda je bila. Jahal sem na konju, ki ga še nikoli nisem imel v rokah, na gladkem sedlu brez stremen. Lepo je šlo — sem

in tja — posebno kadar je stotnik Orehek z bičem švrknil konja, da je mrha poskočila kakor besna in se zapodila v najhujši dir. Pričakoval sem, da se bom vsak hip prekucnil na tla, a padel le nisem. Lepo pa je moralo biti videti ta cirkus. Kakih osem se nas je gugalo na konjih, a vsak je bil po svoje neroden.

Ljuti boji pri Hudem Logu. — Petnajst dni v pekl.

Ko sem se 18. oktobra vrnil s štirinajstrednega rednega dopusta z Dolenjskega, sem našel svoje ljudi v vasi Mali Dol. Tovariši so mi pripovedovali, da je imel naš polk zadnje dneve hude, a sijajne boje in je prejel najvišja priznanja. Veliko izgub je imel prvi bataljon, a še več je trpel drugi. Naslednji večer je odkorakal naš bataljon iz Malega Dola skozi Škrbino, Lipo, Temnico v neko dolinico jugovzhodno od Kostanjevice kot brigadna rezerva mesto drugega bataljona, ki je odšel v postojanke.

Nekaj besedi o vaseh, skozi katere smo korakali. Škrbina je še prav malo

poškodovana, Lipa je nekoliko bolj, a Kostanjevica je popolnoma zdrobljena. V vasi ni več hiše, ki bi imela streho — vse do tal porušeno. Cerkev je popolnoma podrt, pokopališče pa razrito, da je strah videti. Bog ve, koliko let pokopane mrliče, oziroma njihove kosti, so spravile granate na površje.

Noč v dolinici je bila kaj neprijetna. Ubogi ljudje so bridko občutili moč kraške bore. Podnevi jih je solnce nekoliko oživilo, da so kakor mravljinčji mrgoleli po dolini. Jesti nismo dobili ves božji dan, ker radi močnega obstreljevanja ni mogel nihče iz dolinice in nihče notri. Menažo smo dobili šele zvečer, potem pa je bataljon odkorakal v postojanke v majhno dolinico kakih sto korakov južno od Hudega Loga. Tu sta dve majhni kaverni in več barak. V manjši kaverni se je naselilo bataljonsko poveljstvo, moštvo (rezerva) pa v barakah in v drugi kaverni. Dve kompaniji sta zasedli strelne jarke pred Hudim Logom, eno kompanijo pa smo poslali k drugemu bataljonu kot rezervo.

spevki hvaležno sprejemali. Vstopnice se bodo dobile v zakristiji med 9 dnevnic sv. Frančiška, ki se prične v sredo zvečer ob 6. uri. — Vodstvo III. reda sv. Frančiška.

Z novomeške gimnazije. Novo šolsko leto se je pričelo zadnji četrtek, 19. t. m., s slovesno službo božjo v frančiškanski cerkvi. Vpisalo se je v I. razred 74 učencev + 3 privatistke, v II. razred 29 + 12, v III. razred 22 + 3, v IV. razred 24 + 2, v V. razred 17, v VI. razred 12, v VII. razred 11 + 1 in v VIII. razred 5 + 2, skupno 194 učencev in 23 učenk. — Pričakovati je, da odobri c. kr. deželni svet paralelko v I. razredu. Učnih moči na zavodu je poleg ravnatelja 10 profesorjev in 1 suplent.

Poročil se je v Šmihelu pri Novem mestu 22. t. m. g. Ludovik Papež, zasebni uradnik in hišni posestnik v Novem mestu, z gospodično Ano Bayer iz Žabje vasi. Obilo sreče!

Zlato poroko bosta obhajala na tihem v krogu svojih domačih, na sv. Mihaela dan v Šmihelu Jos. Knafelc in njegova žena Terezija, rojena Jakše iz Dolenjega Kronovega, fara Belacerkev. Obadva sta rojena leta 1846. Želimo jima, da bi dočkala v zdravju še demantno.

Odlikovanje. Z vojaškim zaslužnim križcem 3. reda z vojno dekoracijo in meči sta bila odlikovana v vojni padla poročnika Josip Hude, črnovojniškega polka št. 27 in Janko Muha, gorsk. strelsk. polka št. 2.

V prerani grob je morala v Novem mestu ga. Ivana Cigler, soproga čevljarkega mojstra. Zbolela je za pljučnico in je 21. t. m. umrla, stara 46 let. Prizadeti družini iskreno sožalje! Blagi pokojni večni raj!

Umrla je 25. t. m. v Novem mestu po kratki mukopolni bolezni, v starosti 27 let, gospa Zofija Noth rojena Kobé, soproga računskega podčastnika. Pogreb je danes ob 5. uri popoldne. Blagi ranjki sveti večna luč! Cenjeni obitelji naše sožalje!

Umrla je 20. t. m. v Novem mestu ga. Marjeta Fido, vdova vrtnarja, vsled oslabelosti in starosti stara 83 let. Naj v miru počiva!

Umrl je v rezervni bolnišnici Usmljenih bratov v Kandiji vojak Anton Berce, svak zastopnika pivovarne „Union“, gosp. Bajerja v Rudolfovem. Dobil je iz Albanije kratek dopust, a žali Bog, je že na potu zbolel in moral, namesto k svojim sorodnikom, v bolnišnico. Pogreb je bil v torek, dne 24. t. m. na pokopališču v Šmihelu. Naj mirno počiva v Gospodu!

Smrtna kosa v cesarice Elizabete bolnici v Novem mestu. Dne 22. t. m. sta umrla za pljučnico 19 letna Ivana Šribar, dekla iz Kalca pri Krškem in črnovojniški delavec Franc Eigler, doma iz Barringena na Češkem. Večna luč naj jima sveti!

Za slepe vojake. Mesto venca na grob umrlega c. kr. okrajnega sodnika Martina Zwitter so darovali sodniki c. kr. okrajnega ter okrajnega sodišča v Rudolfovem skupno s prvim drž. pravdnikom „Deželnemu skladu za oslepele kranjske vojake v Ljubljani“ znesek 120 K.

Za mestne reveže so darovali povodom razdelitve drž. begunske podpore: Udovč Apolonija 4 K; Koršič Lucija 5 K; Boveon Marija 2 K; Košuta Marija 2 K. — Najlepša hvala!

Ljudskošolske vesti. Bivši začasni učitelj v Babnem polju Anton Gašparin je imenovan za začasnega učitelja v Iškivasi. Za začasno učiteljico v Suhorju je imenovana Vida Božič. Suplent Ivan Vanič je imenovan za začasnega učitelja v Krškem. Začasni učitelj v Trzliču Anton Brodnik je prestavljen v Kostanjevico, Valentina Bučar pa je imenovana za suplentinjo v Trzliču.

Za slovensko menzo na Dunaju. Izgube, ki jih je zadala svetovna vojna vrstam slovenskega izobraženstva in posebno slovenskemu dijaštvu so ogromne. Narod brez izobraženstva, je narod brez bodočnosti. Neznosna druginja in težave

aprovizacije groze že itak ubožnemu slovenskemu visokošolskemu dijaštvu, ki mora študirati v tujem mestu, da ne omaga v težkem vojnem času na potu do svoje izobrazbe. Gre za našo bodočnost! Zato se je pod pokroviteljstvom gospe županje Franje dr. Tavčarjeve in gospodične Cilke Krekove ustanovil odbor za slovensko menzo na Dunaju, kjer študira sedaj večina slovenskih visokošolcev, da jim preskrbi po ceni in zdravo hrano, ter tako omogoče dijaštvu študij v petem vojnem letu na Dunaju. Obračamo se do požrtvovalnosti vseh slovenskih javnih korporacij in posameznih dobrotnikov z nujno prošnjo za prispevke, bilo v živilih, bilo v denarju. Darila v živilih zbira gospod Fran Žnidaršič, stud. med. Ljubljana, Valvazorjev trg 6 — prispevke v denarju gđc. Elza Sossova, stud. med. Ljubljana, Mestni trg 19.

Odbor za slovensko menzo na Dunaju.

„Španska bolezen“ je še vedno v Novem mestu in v okolici. Zato se svetuje vsakomur, kdor jo občuti, naj se vleže. Kaj rada se ji pridruži pljučnica, ako se zanemari. Pretekli teden so bili zopet v mestu samem trije smrtni slučajevi vsled pljučnice. Marsikje bolezen ovira obratovanje, tako se je morala knjigarna „Urban Horvat“ na mestnem trgu za nedoločen čas zapreti.

Narodni svet. V ponedeljek 16. sept. je imelo predsedstvo N. S. sejo, na kateri se je razpravljalo o tržaškem vprašanju. Istega dne se je posvetoval finančni odsek N. S. o pridobitvi denarnih sredstev za N. S. in aprovizacijski pododsek, ki se je bavil z ustanovitvijo organizacije za nabavo živil, posebno za Primorsko. V torek 17. sept. je imel sejo organizacijski odsek, ki se je pečal z ustanovitvijo okrajnih in krajevnih odborov N. S. ter ustavno-upravni odsek, v katerem so se razmotrivala aktualna upravna vprašanja. V sredo 18. sept. je zboroval gospodarski odsek, ki se je posvetoval o zbliznanju slovenskega združenstva, o čemur se bodo obvestile centralne združne organizacije.

Svarilo pred podpiranjem dezertterjev, vojakov, ki prekoračijo dopust, in oseb, ki se odstranijo brez dovoljenja od vojaških krdel. Ker se radi nepoznanja nezakonitih kazenskih določb večkrat podpira dezertterje na ta ali oni način, zlasti da se jih prikriva, se občinstvo opozarja, da je tako podpiranje hudodelstvo po § 220 kaz. zakona in da ima za posledico ječo od 6 mesecev do 1 leta, pri obtežljivih okoliščinah pa težko ječo od 1 do 5 let. — Vsako podpiranje onih vojakov pa, ki si na svojo roko podaljšajo vojaški dopust, ali pa oseb, ki so se samolastno odstranile od svojih vojaških krdel, bodoče brezobzirno kaznovale po merodajnih zakonih politične odnosno policijske oblasti. Da se onemogočijo hudodelstva, kot tatvine, ropi itd., katere so zvršili v zadnjem času zlasti pogosto dezertterji, se občinstvo v lastno korist pozivlja, da krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertterjev in drugih sumljivih oseb, ki se potepajo okoli v vojaških uniformah, in jih brez vsacega ozira ovadi.

Slovenska družina. Prvi slovenski družinski list izide v nekaj dneh. List bo prinašal izvirne povesti, črtice, pesmi, poučne spise, zanimive potopise, opise raznih tujih in domačih krajev in narodov, tako da se bo bralec takorekoč igraje, sebi v zabavo veliko naučil. Prav posebno opozarjamo na znameniti glavni roman slavnega španskega pisatelja P. I. Coloma: Kraljica mučenica. Ta veliki zgodovinski roman, ki je preveden že v vse svetovne jezike, obdeluje življenje nesrečne škotske kraljice Marije Stuart in nje strašne sovražnice angleške kraljice Elizabete. V tem romanu bo čitatelj kakor v bogati, pestri sliki gledal zgodovino 16. stoletja, boj med pravico in krivico, boj med katoličanstvom in krivovero. Poleg tega bo list prinašal igre za

naše ljudske odre, vesele povesti, kratkočasnice, smešnice, uganke, skakalnice, rebuse in drugo podobno blago, tako da bo tudi za smeh in kratek čas poskrbljeno. Hkrati bo vsaka številka bogato okrašena z zanimivimi slikami, zlasti z umetniškimi starejših in novejših časov; važnejše slike bodo tudi razložene, da bo vsakdo lažje razumel njih vsebino, pa tudi njih umetniško vrednost bolje spoznal in se tako učil. Zlasti veliko pozornost bo list obračal na proizvode slovenske umetnosti. Vse, kar bodo naši umetniki dobrega ustvarili, bo list poizkušal v podobi predočiti in primerno pojasniti. Seveda tudi naše gospodinje ne bodo pozabljene, kakor tudi gospodarji ne, ki bodo dobili marsikak pouk in pojasnilo. Zato bo list potreben vsakemu Slovincu, ki želi izobrazbe; brali ga bodo radi vsi, izobraženci in kmetje, naši dijaki in preprosti fantje; zlasti pa bo postal prava zakladnica za naše družine, ki jih bo učil, jim nudil obilo zdrave duševne hrane, poštenega razvedrila. Prav posebno dobrodošel bo našim družtvom in knjižnicam, ki tako zelo potrebujejo veliko dobrega berila. Kratko rečeno: Ni ga Slovenca, ki bi mu list ne bil v veliko korist. Zato ga vsi naročajte, dokler je še kaj številčk na razpolago. Slovenska družina stane za celo leto 24 kron, za pol leta 12 kron, za četrt leta 6 kron, posamezna številka 1 krono 20 vin. Naroča se pri upravi „Slov. Družine“ v Ljubljani, Katoliška Tiskarna. Kdor ne zmore naenkrat 24 kron, naj naroči samo za pol, ali le za četrt leta. „Slovenska Družina“ izhaja po dvakrat na mesec, to je 15 in 30. vsakega meseca. Vsaka številka bo imela po 24 strani. Na leto torej velika, debela knjiga. Če bi se te povesti, spisi, igre itd., izdale v posebnih zvezkih, bi morale stati vsaj trikrat toliko, kot stane cel letnik. Zato pa, novi naročniki, hitite, stari naročniki „Ilustriranega Glasnika“, ki se je prelevil v „Slovensko Družino“, nam pa vsi zvesti ostanite in nam še novih prijateljev pridobite. „Slovenska Družina“ se mora brati v vsaki slovenski družini.

Kranjskemu učiteljstvu. Nujno se svetuje učiteljstvu vseh okrajev na Kranjskem, naj vpelje, ako še tega ni storilo, za vsak okraj svojo aprovizacijo, četudi je že zdaj morda deležna kakega priboljška, ki pa ne zadostuje, da bi se moglo učiteljstvo preživljati, kam še, da bi moglo svojo službo uspešno opravljati. Vpeljava aprovizacij v posameznih okrajih naj se objavi v „Slovincu“ in „Slov. Narodu.“ Ko se aprovizacija splošno vpelje, se bo sestavila deputacija za vse okraje, in ta bo gotovo dosegla to, kar učiteljstvo neobhodno potrebuje za svoj obstanek in v blagor šole. V objavi naj bo naveden predsednik aprovizacijskega odbora. Nemudoma na delo!

Strašna nesreča v Wöllersdorfu. Dne 18. t. m. je v municijiski tovarni v Wöllersdorfu v objektu št. 8, kjer se izdeluje smodnik, nastal nenadoma požar, ki je v hipu objel celo poslopje. Izmed 500 tam zaposlenih delavskih moči se jih je rešilo komaj par desetorice. Vsi drugi so zgoreli ali se zadušili. Razen težko ranjenih se ceni okoli 400 mrtvih, med katerimi je pretežna večina žensk. Pogled na kupe sežganih trupel je strašen. Vojaške in civilne oblasti so delale s polno paro, da se jim je posrečilo omejiti požar samo na ta objekt. Ko bi požar objel bližnja skladišča municije, bi bila nesreča še neprimerno večja. Ves obrat so za par dni ustavili.

Zdravilo proti španski bolezni. V zdravniškem listu „Wiener klinische Wochenschrift“ objavlja zdravnik dr. Marković, da se mu je posrečilo najti zdravilo, s katerim se španska mrzlica odpravi v 24 urah. Bolnik mora takoj, ko mu začne rasti vročina, vzeti 0.3 do 0.6 grama kalonela in vsakih 4 do 5 ur nato pol grama aspirina, pomešanega z enim decigramom kofeina. To zdravilo se sme jemati samo po zdravniškem navodilu, ker so slučajji, v katerih lahko postane kalomel zelo nevaren.

Odmev na mirovni Burianov predlog. Zedinjene države in Italija sta odklonili Burianovo mirovno ponudbo. Wilson je odgovoril, da more severo-ameriška vlada dati na avstro-ogrski predlog samo en odgovor. Vlada Zedinjenih držav je že opetovano s polno prostodušnostjo označila pogoje, pod katerimi bi Zedinjene države bile pripravljene stopiti v mirovna pogajanja. Radi tega se noče pečati z nobenim konferenčnim predlogom o zadevi, glede katere je že jasno označila svoje stališče. Italija je odgovorila dne 19. septembra. Italijanska nota pravi, da je avstrijska ponudba nesprejemljiva. O najvažnejših pogojih, na katere bi se naj naslanjal mir, ni avstrijska nota omenila ne besedice. Iz teh dveh govorov je jasno razvidno, da vstraja Amerika pri svojih znanih zahtevah. Najvažnejša točka teh zahtev je, Avstrija in Nemčija morata dati vsem narodom pravico samostojnosti in samoodločbe. Dokler teh in sorodnih pogojev ne bosta izpolnili, se Amerika in z njo zvezane države niti ne marajo pogajati.

Kurent. Izšla je 3. številka „Kurenta“ s sledečo vsebino: Damir Feigel: Soba št. 69. — Manica: Največji blagoslov. — Ferdo Plemič: Pravljičice za odrasle. 4. O odseku za ljudski blagor. — Bahun: Valeji. — Jože Plot: Politika gospoda Matevža. Ustrezni vsakemu! Tudi mecen. Pozor na papirnatu blago! Izpremenjene vrednote. Napačno razumel. Za naše gospodinje. Nataknost. — V prilogi: Njegova zadnja želja. Neverjetni Tomaž. Narobe svet. Pozna jo! Vedno „nobel“. — Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gaspari: Naši zvonovi. Homatije v Rusiji. — Fr. Podrekar: Sedem kranjskih Švabov, ali „joj tebi Korošec“. „Durchhalten!“ — Arah Smrekar: Razžaljeni berač. Slovenske titularne žene in neveste madžarov. Gospod sodarski pomočnik jeseni 1918. „Kurent“ velja do konca tekočega leta 10 kron in se ga naročuje v upravništvu „Kurenta“ v Ljubljani, Stari trg 19.

Vsem gg. Mihelam in Mihom najiskrenejšje čestitke k nedeljskemu godovanju!

Hiša z lepim vrtom in krasnim razgledom, v Novem mestu, se da takoj v najem. Kje, pove upravništvo Dolenjskih Novic.

Gospodarstvo.

Konjerejci, važno! C. in kr. ministrstvo bo tukaj prodalo večje število dobro rejenih brejih kobil za ceno od 3000 do 5000 K. Te breje kobile se bodo prodale samo konjerejcem. Prosilci za take breje kobile morajo prinesiti od občine potrdilo, da se že več let pečajo s konjerejo in se lahko zgledajo vsak dan v pisarni c. in kr. razpečevalnice vojaških konj na glavnem trgu št. 45. Konjerejce se na to opozarja.

Sladkor bo še enkrat dražji. Z Dunaja poročajo, da se bo cena sladkorju najbrž malone podvojila ter bo stal kilogram sladkorja približno 3 K.

Nabiranje žira. Ker je letos žir (bukvice) dobro obrodil, je treba, da ga pridno nabiramo. Žir daje prašičem in goveji živini izvrstno močno klajo, ki ugaja zlasti pri pitanju. Žir daje pa tudi prav dobro olje porabno za jed in svečavo. Letos utegne biti tudi dosti polhov, ki dajejo izvrstno pečenko in prav fino kožo, ki je danes posebne vrednosti, naj se rabi doma ali pa proda.

Preskrba s krompirjem. Kakor se nam poroča, namerava c. kr. urad za ljudsko prehrano v najkrajšem času, politična deželna oblastva pooblastiti, da dovolijo pod gotovimi pogoji lastno preskrbo konsumentov s krompirjem do gotove najvišje cene, ki se bode pozneje določila. Ker se bo na ta

način državnim potom zagotovila skorajšnja in zadostna preskrba konsumentov s krompirjem, odpadejo s tem deloma draga tihotapska potovanja, deloma se bo pa tudi na ta način zabranilo, da konsumentje ne kupujejo v tihotapski kupčiji nezrelega krompirja, ki se lahko in hitro pokvari. — C. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem.

Dve darilni listini rodovine Reissigov, posestnikov mokronoške graščine.

Spisal Ivan Steklasa.

Rodovina Reissigov je dobila posestvo Mokronog okoli leta 1680, ko se je oženil Franc Ernest baron Reissig z Marijo Izabelo Judito, hčerjo baronice Marije Margarete Kajzelj, vdove izza barona Ivana Danijela Kajzelja, posestnika Škrljevega in Mokronoga. Reissigi so imeli svoja posestva na Malem Štajerju ter so se pisali baroni Sladke gore, Pilštajna, Drenika, Strmola, Loke, Turna pod Rajhenburgom, Mokronoga in Škrljevega, dasi Škrljevo ni bilo nikdar njihovo posestvo, kajti to graščino je dobila druga hči Marije Margarete Kajzelj Judita Terezija, ki je vzela v zakon barona Russensteina, posestnika Hmelnika. Tako so se preselili Reissigi v Mokronog, kjer so ostali posestniki graščine in kot taki tudi vrhovni oblastniki trga Mokronoga. Ker so imeli gospodarji mokronoške graščine tudi pravico s tržani voliti in prezentirati mokronoškega župnika, so bili v vedni dotiki s cerkveno oblastjo ter skrbeli zajedno s tržani za vzdrževanje cerkev in duhovščine.

Mokronoški župniki so imeli takrat slabe dohodka, kajti župnija je bila majhna ter štela leta 1723 samo 300 duš. Od Scherenburgove ustanove so imeli letnih 50 gold., eno njivo, ter tretjino desetine v župniji, pa en vinograd v Malkovcu. Galov beneficij pri oltarju Matere Božje so uživali po navadi drugi duhovni — tako leta 1737 Vincenc Mlakar, župnik šentjernejski — a službo beneficijata je opravljal tedanji mokronoški grajski kapelan Mihel Vrhovnik za nezatno plačo (Novomeški kap. arhiv fasc. XXIX. B. Nro. 6). Kakor vse ostalo tako je moralo biti tudi stanovanje mokronoškega župnika siromašno. Stanoval pa je takrat župnik v samem Mokronogu v bližini župnijske cerkve. Da se postavi trškemu duhovnemu pastirju dostojen domec, je podaril leta 1721 Karol Josip Danijel grof Reissig — takrat so bili Reissigi že grofi — svoje zemljišče za stavbišče župnijskega dvorca župnijski cerkvi sv. Tilna pod pogodbo, da se bere zanj in za njegovo rodbino vsako leto ena maša. To zemljišče se je nahajalo blizu švabskega dvorca (bei dem schwabischen Hof). To je bila nekdanja grajska hiša pod staro šolo na glavnem trgu ravno naproti župnijski cerkvi. Omenjena listina je izdana dne 7. jul. 1721 s podpisom in pečatom grofa Reissiga. Napisana je v nemškem jeziku na poli papirja ter je dobro ohranjena. (Fasc. XXIX. B. Nro. 3. Prepis v moji zbirki.)

Župni dvorec se pa vendar ni zidal na poklonjenem stavbišču. Takrat je bila že zaslovela daleč na okrog božja pot na Žalostni gori in dohajalo je vedno več ljudstva na to posvečeno mesto. Bilo je vsled tega potrebno, da se opravlja služba božja pogostoma na Žalostni gori. To je prisililo duhovnike, da so si izbrali mesto za prebivanje izven trga, da bodo bliže novemu svetišču. Določeno je bilo za to mesto pod samo Žalostno goro, odkoder jim ni bilo daleč niti v trg niti na goro. Mokronoški tržani s tem seveda niso bili zadovoljni, ker jim je bilo vendar predaleč hoditi k službi božji na goro mesto v trško župnijsko cerkev posebno kesneje, ko ni bilo več grajskega duhovna pri mokronoški graščini. Tržani so se večkrat radi tega pritoževali pri višji duhovski oblasti v

Novem mestu, kar pa ni nič pomagalo (Novomeški kapiteljski arhiv fasc. XXIX. B. Nro. 11). Pod goro je stala cerkvena hiša, kjer so stanovali duhovniki, odkar so se preselili iz trga. Toda ta hiša je bila taka podrtija, da so jo morali slednji popraviti ali podreti. L. 1736 so začeli s popravkom. Poslopje pa je bilo slabo osnovano in še slabše urejeno. V vizitacijskem zapisniku iz leta 1797 je zapisano, da bo treba še 1000 gold., preden bo vse dogotovljeno. (Novomeški kapiteljski arhiv fasc. XXIX. B. Nro. 6.) Ves hrib, kjer je stala na vrhu cerkev Matere Božje in na podnožju cerkvena hiša, je bila zajedniška lastnina rodovine Reissigov kot posestnikov mokronoške graščine in trga Mokronoga. Da se vzdrži božja pot, je izročil Karol Josip Danijel grof Reissig v sporazumu z mokronoški tržani cerkvi Matere Božje Žalostne že poprej darovani hrib za vse čase v pravo last ter izdal glede tega posebno darilno pismo, ki se je ohranilo v novomeškem kapiteljskem arhivu. Pod kakšnimi pogodbami je bil darovan ta hrib cerkvi Matere Božje, nam ni znano, ker se prvo darilno pismo ni ohranilo, v drugem pa ni o tem nič omenjeno. Darilna listina je izdana 3. jan. 1750 s podpisom in pečatom grofa Reissiga v nemškem jeziku na poli papirja. Od zunaj je napis: Donatio montis, supra quem aedificata est ecclesia beatae M. V. Dolorosae a Domino Comite a Reissig et oppido Madepediensi eidem Ecclesiae facta san potius denuo confirmata 1750. (Podarilo hriba, na katerem je sezidana cerkev blažene Device Marije Žalostne po gospodu grofu Reissigu in obzidanem mestu Mokronogu isti cerkvi učinjeno ali tembolj iznovič potrjeno.) Listina se je ohranila v novomeškem kapiteljskem arhivu s podpisom in pečatom Karla Josipa Danijela grofa Reissiga v nemškem jeziku na poli papirja (fasc. XXIX. B. Nro. 9. Prepis v moji zbirki.) Podpis in pečat mokronoške trške občine na tej listini pa je izostal iz nam nepoznatega razloga.

Sedanji župnijski dvorec pod Žalostno goro je na novo sezidan v tridesetih letih preteklega stoletja, ker l. 1736 popravljena cerkvena hiša ni bila nič več pripravna za stanovanje. Tudi kaplanija je bila s početka v samem Mokronogu, kasneje pa zunaj Mokronoga na levo ob cesti, ki vodi pod Žalostno goro na Trebelno, kjer je bil zasajen lep gabrik za senco. Zdaj stanuje kapelan v župnišču.

Razvedrilo.

Znamenje časa. A: „Kaj praviš prijatelj? Živeža nimam nič več, ne jaz, ne moja žena! Jaz bi zamenjal svojo ženo za živež, ker družega nimam, za denar pa se itak nič ne dobi.“ — B: „Ne bo šlo! Preslabo blago! Ženske nihče ne vzame za živež! Več uspeha bi bilo, ko bi zamenjavale ženske moške za živila!“

Odkritosrčno. Hišnik reče dijaku, če mu ne bo pretežavno hoditi ponoči v četrto nadstropje. Dijak mu pa odgovori: „Ne bojte se! Če bom prišel ponoči domov, bom obležal že v spodnji veži!“

Dobro zdravilo. Profesor vpraša kandidata medicine: „Kako bi vi svojega vsled pijače nezavestnega tovariša spravili k zavesti?“ — Kandidat: „Na uho bi mu zakričal, da ga čaka pismonoša z denarjem.“

Zakonska nezadovoljnost. Zet: „Povejte mi ljubi tast, zakaj me niste vun vrgli, ko sem hodil snubit vašo hčer?“ — Tast: „Ker smo vsi komaj čakali, da bi jo kdo odpeljal!“

Pri vojaki. Korporal: „Čičelič, zakaj dvignete pri prisegi tri prste?“ — „Zato, ker sem pri tretji kompaniji!“

Iz domače hiše. Jernač: „Ali vidiš, Jože, — oče je, kakor medved!“ — Jože: „On pa tudi dela, kakor vol!“

Zahvala.

Za vse mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja ob prebriski izgubi našega preljubega soproga, očeta, itd., gospoda

Davorin-a Zwitter-ja

c. kr. okrajnega sodnika

izrekamo vsem najpristranejšo zahvalo. Posebno se še zahvaljujemo mil. gosp. proštu dr. Elbertu, prečastiti duhovščini, gg. Usmiljenim bratom, cenjenemu uradništvu, našim dobrim sosedom in vsem dragim prijateljem in znancem, kateri so od blizu in daleč prihiteli izkazat našemu blagemu pokojnemu slednjo čast.

Rudolfovo, 21. septembra 1918.

Žaluoja rodbina Zwitter-jeva.

Čudna potrebščina. A: „Kako, da danes piješ, ko ni tvoja navada?“ — B: „Eno upanje sem pokopal in pijem potrebščino!“

Spoštljiv odgovor. Ko je nemški cesar na lovu streljal na zajca, vpraša logarja: „Ali nistem zadel zajca?“ — „Ne,“ odgovori logar, „Vaše veličanstvo ga je blagovolilo pomilostiti!“

Ukor. „Nikar ne govorite takih prismsodarij! Jaz tudi včasih kako neumno bleknem — pa vsaj prej pomislim!“

Priporočilo. Gost, ko se je najedel: „Gospod gostilničar, plačati nimam s čim, toda vašo gostilno bom povsod priporočal. Vaša kuhinja je izvrstna!“

Kratko pa dobro. Gospodar: „Jaz vas vzamem v službo. Plača sto in petdeset kron na leto, prosta hrana in stanovanje v petem nadstropju.“ — Tujec: „Hvala! Stanovanje previsoko, plača prenizka!“

Dober odgovor. Martinek: „Oh, Re-zika, noč in dan o tebi sanjam!“ — Ona: „Zatorej si tako zaspan!“

Teško določiti. Hlapec: „Oštir pravi, da sem govedina, grof pa, da sem osel. Kateri ima neki prav?“

Loterijske številke.

Trst, 18. septembra 68 24 53 58 69

Prostovoljna dražba lova

gozdnega posestva Zalog pri Jurki vasi na Dolenjskem se vrši 4. oktobra 1918 ob 10. uri dopoldne v Vavti vasi. Zbirališče ponudnikov pri mostu, kjer se določi kraj dražbe in naznanijo dražbeni pogoji.

Ljudska posojilnica v Ljubljani.

Pristavnika (majarja)

z družino ali brez, takoj rabi pristava Srebrnice pri Novem mestu.

Iščem v najem eno srednjeveliko ali dve manjši sobi za pisarno.

Kdor mi isto preskrbi, dobi takoj 40 K nagrade. — Naslov pove iz prijaznosti upravnistvo Dol. Novic.

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8

priporoča svojo bogato zalogo

: galanterijskega :
nürnbergškega blaga

in drobnarije na debelo trgovcem.

Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

Izjava.

Podpisani izjavljam, da je bilo vsako sumničenje neresnično proti gosp. poštnemu oficijalu na c. kr. pošti v Rudolfovem, gosp. Orestes Borisu zaradi 10.000 kron, katera svota je manjkala pri izplačevanju begunske podpore meseca februarja t. l. v občini Prečna, ter je g. oficijal v tem oziru popolnoma nedolžen in vse časti vreden v svojem uradovanju, ker sedaj se je dognalo, da se je ista svota premalo nakazala ter se je isti znesek sedaj že županstvu povrnil.

Županstvo Prečna, 13. septembra 1918.

Anton Turk.

Državno izprašana učiteljica Hilda pl. ZHUBER

prične s poučevanjem jezikov meseca oktobra. Prijave se sprejemajo 1. oktobra od 2. ure popoldne naprej v Rudolfovem, Glavni trg 64.

Daj nam mir, Gospod!

Pesem za tri ženske glasove in orgle — se dobi pri š. ravnatelju A. KOSI-ju, Središče (Štaj.) Partitura 80 h, pevka part. 30 h.

Kotle brzoparilnike, kotle za žganjekuho, stiskalnice za vino in sadje, štedilnike, železne peči, okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje, mizarje, kleparje, žico, pocinkano mrežo za ograjo, samokolnice, železne ročne blagajne, verige za živino, kuhinjske tehtnice, kuhinjsko orodje in drugo železnino, sesalke za vino in gumijeve cevi - dobava

A. Sušnik,

trgovec v Ljubljani, Zaloška cesta št. 21.

RAZGLAS.

Oskrbništvo komende n. v. r. v Metliki naznanja, da bode dajalo na 6 let v najem svoje travnike in vrtove, dne 5. oktobra 1918 od 9. ure naprej v Križevski vasi.

Oskrbništvo n. v. r. v Metliki, dne 21. septembra 1918.

Par konjskih plaht

zamenja za živež. — Kdo, pove upravnistvo Dol. Novic.